

Mielenkiintoisia juttuja -kirjan tehtävät kehittävät **alakoulun oppilaiden oikeinkirjoituksen ja erilaisten asiatekstien kirjoittamisen taitoja**. Ne sopivat sekä yleisopetuksessa että erityisopetuksessa opiskeleville oppilaille.

Hyvän asiatekstin kirjoittaminen on vielä vaativampaa kuin tarinoiden kirjoittaminen. Oppilaat joutuvat kuitenkin kirjoittamaan tällaisia tekstejä eri oppiaineiden tunneilla. Niiden tekemisen harjoittelu on siis ensiarvoisen tärkeää. *Ei riitä, että oppilas kopioi tehtäviä tehdessään oppikirjasta tai netistä löytämänsä tekstiä.*

Kirjan **ensimmäisessä osassa** harjoitellaan oppilaille usein ongelmia tuottavia *oikeinkirjoitusasioita*: tavutusta, yhdyssanoja, pitkää vokaalia, kaksoiskonsonanttia, verbin monikkumuotoja, possessiivisuffiksia ja väli-merkkien käyttöä. Tehtäviä tehdessä opitaan lisäksi elävää, rikasta kieltä.

Toisessa osassa huomio kiinnitetään erilaisia *asioita hyvin kuvaavaan kieleen*. Lisäksi pohditaan, minkälaiset *adjektiivit, substantiivit ja verbit* tekevät tekstistä mielenkiintoisen. Sanavalinnoilla on myös vaikutusta siihen, kuinka hyvin lukijat ymmärtävät tekstin sisällön.

Kolmannessa osassa harjoitellaan asiatekstien kirjoittamista. Mietitään, minkälaisia asioita tekstissä pitää olla ja miten ne esitetään mielenkiintoisella tavalla.

Kirjoittajan pitää arvioida, mitkä ovat tärkeimmät kirjoituksen aiheeseen liittyvät asiat – ne pitää saada mahtumaan tekstiin. Silti tarvitaan myös vähemmän tärkeitä, hauskoja asioita, koska ne pitävät lukijan mielenkiinnon yllä. Lukijan pitää kuitenkin ymmärtää tekstistä, mitkä ovat keskeisiä asioita.

Tärkeää on myös pohtia, minkälainen tekstin otsikko ja aloitus saa lukijan kiinnostumaan. Lisäksi harjoitellaan kuvatekstien laatimista. Kuvien ja kuvatekstien tulee tukea tekstin ymmärtämistä. Myös riittävän lyhyiden ja ytimekkäiden kuvatekstien tekeminen vaatii paljon harjoitusta.

Kaikkia edellämainittuja asioita harjoitellaan eri aihepiireihin liittyvien kirjoitustehtävien avulla.

Aivan kirjan **viimeisellä sivulla on viivasto**, jota monistetaan tarpeen mukaan, jos tehtäväsivuilla olevat viivastot ovat liian lyhyitä.

Tarinankirjoituksen harjoituksia on Agricolan *Hauskoja juttuja* -kirjassa. Siinä on myös oikeinkirjoituksen taitoja kehittäviä harjoituksia.

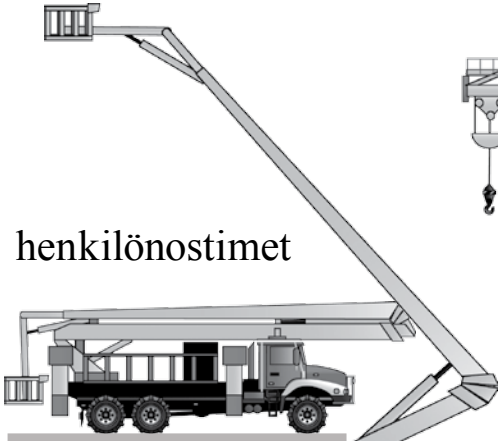

Sisältö

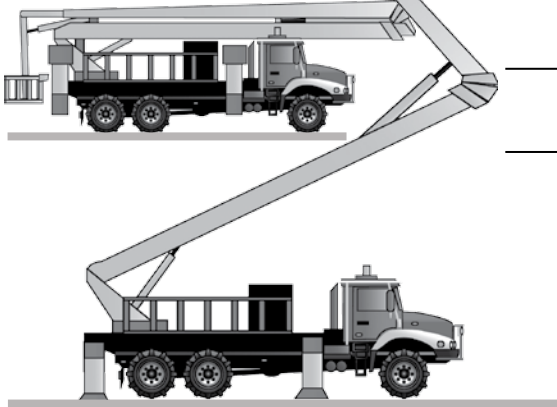
Opettajalle	4
1. OSA: OIKEINKIRJOITUS	5
Tavutus / sanan jakaminen riveille	6
Yhdyssanat	15
Pitkä ja lyhyt vokaali.	23
Kaksoiskonsonantti.	27
Verbi monikossa	33
Omistusliite	43
Piste, kysymysmerkki ja huutomerkki	49
Pilkku	53
2. OSA: MIELENKIINTOINEN TEKSTI.	59
Adjektiivit	60
Substantiivit	65
Verbit.	71
3. OSA: ASIATEKSTIN KIRJOITTAMINEN	77
Tekstin sisältö	78
Hyvä otsikko	85
Kiinnostusta herättävä aloitus	88
Kuvatekstit	96
Sujuva, mielenkiintoinen teksti.	101
Viivasto	108

4. Rakennustyömaalla on monenlaisia autoja ja koneita.

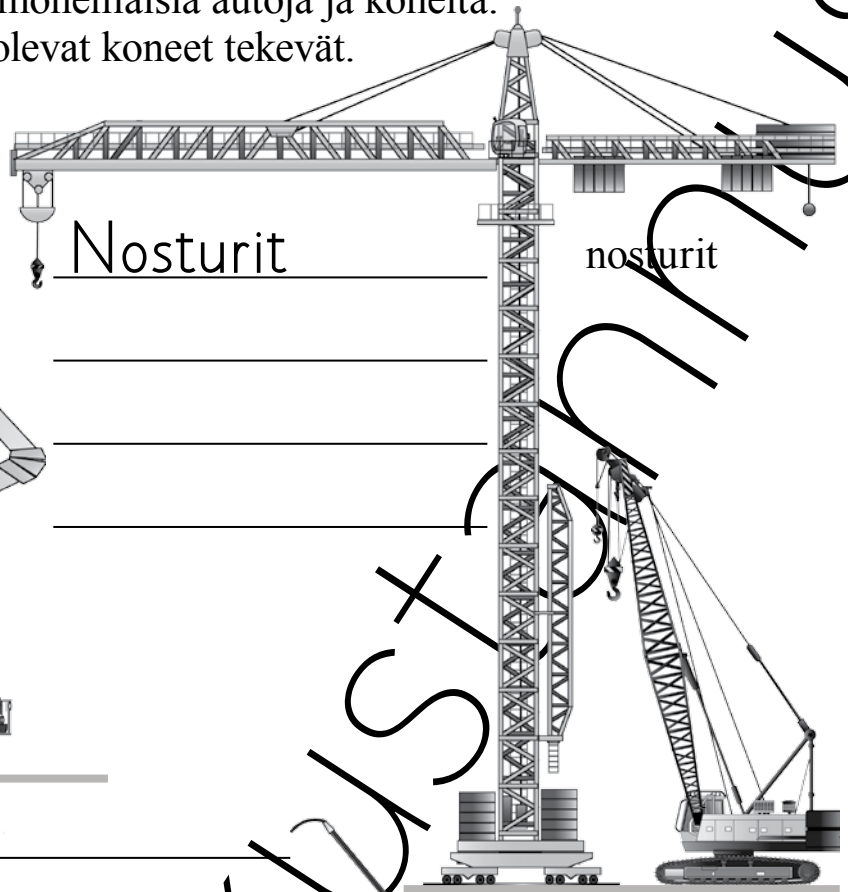
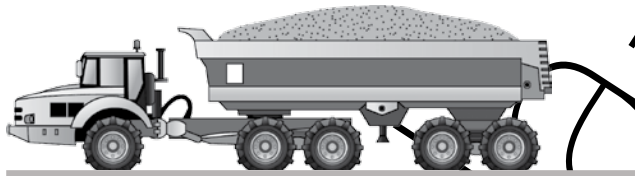
Kirjoita, mitä kuvissa olevat koneet tekevät.

henkilönostimet

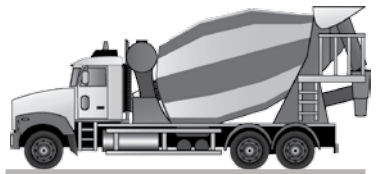
kuorma-autot

Nosturit

nosturit

betoniautot

Omistusliite

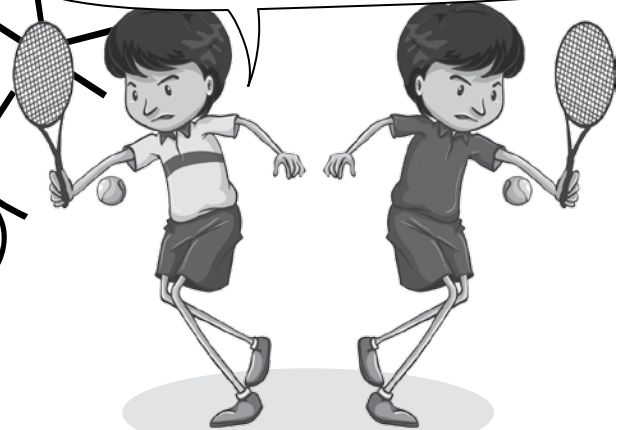
1. Kirjoita lauseisiin sana **lempilaji** oikeassa muodossa! Kirjoita sitten vielä lauseiden loppuun kuvassa olevan **urheilulajin nimi**.

Heidän _____
on _____

Meidän _____
on _____

Minun _____
on _____

Hänen _____
on _____

3. **Kirjoita** alla oleva teksti viivastoon niin, että *hän*-sanalla on *minä*.

Vuorikiipeilyä

Hänen kotimaassaan on paljon vuoria. Joka viikonloppu hän kaivaa kaapista reppunsa, hakkunsa, köytensä ja muut kiipeilyvarusteensa. Sitten hän lähtee lähellä olevaan vuoristoon.

Vuorilla on paljon kylmempää kuin alhaalla hänen kotikaupungissaan. Siksi hänen päällään on lämpimät vaatteet. Hänen päässään on paksu villapipo ja jaloissaan lämpöiset kiipeilykengät.

Vaikka kiipeily on raskasta, se on hänen mielestään todella hauskaa puuhaa.

Vuoren huipulla hän avaa reppunsa ja ottaa esiin evänsä. Hänen vatsansa kurnii, ja hänen suunsa on aivan kuiva. Voileivät ja mehu katoavat nopeasti hänen suuhunsa.

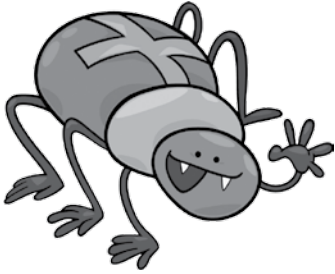
Sitten hän istuu ihailemaan edessään avautuvaa maisemaa. Hän kaivaa esiin kiikarinsa ja huomaa vuoren rinteellä ystävänsä.

Pian hänen ystävänsäkin pääsee huipulle ja istahtaa hänen viereensä lepäämään.

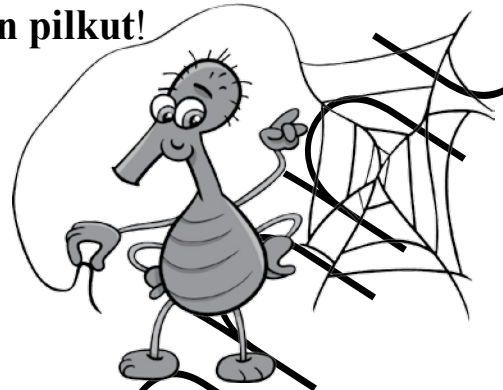

Kun lauseessa on joku näistä sanoista: **mutta, että, joka** ja **kun**, niitä ennen laitetaan pilkku.

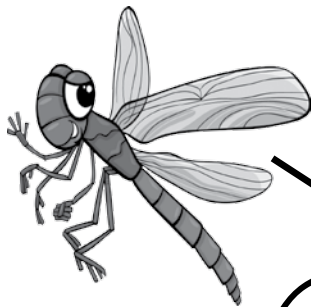
4. Kirjoita kuvien lauseet riveille ja **lisää** niihin pilkut!

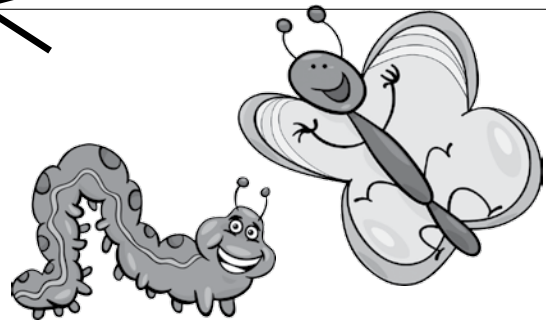
Ristilukin nimi johtuu siitä että sen selässä on risti.

Hämähäkillä on hieno verkko mutta silti se kutoo huomenna uuden.

Sudenkorento on taitava lentäjä joka osaa lentää myös taaksepäin.

Ihmeellistä on että tästä toukasta tulee kaunis perhonen.

Adjektiivit

Adjektiivit ovat sanoja, jotka kertovat, **minkälainen** joku on. Kun kysytään vaikkapa *Minkälainen teidän retkenne oli?*, vastaus on usein: *ihan kiva* tai *aika kurja*. Ne eivät kuitenkaan kerro retkestä juuri mitään. Parempia vastauksia voisivat olla esimerkiksi *jännittävä*, *virkeä*, *mielenkiintoinen*, *raskas*, *märkä* tai *vaivalloinen*.

1. Kuvassa on kaksi retkeilijää. **Kirjoita** laatikossa olevat adjektiivit oikean retkeilijän alapuolelle.

väsynyt
innokas
reipas
laahustava
innostunut
uupunut
iloinen
surullinen
väsähtänyt
tarmokas
hyväntuulinen
voimaton
kiinnostunut
alakuloinen

Substantiivit

Hyvin monilla asioilla on kaksi tai sitäkin usempia nimiä.

Koira tarkoittavia sanoja ovat esimerkiksi: *halli, hurtta, rekku, hauva, haukku, murre* ja *musti*.

Aina ei kannata valita tekstiin kaikkein tavallisinta sanaa.

Hauskat, kuvailevat sanat tekevät tekstin mielenkiintoiseksi.

Karhu

Karhu on iso, vahva eläin. *Karhu* voi painaa 300 kiloa. Suomalaiset ovat pitäneet komeaa *karhua* metsän kuninkaana.

Mehiläiset imevät mettä kukista ja valmistavat siitä hunajaa, joka on *karhun* suurta herkkua.

Karhu on myös taitava kalastaja, joka sieppaa kalan salaman-nopeasti vedestä. Kun emo pyydystää syötävää, pienet *karhut* leikkivät rannalla. Pian pikkuiset *karhut* saavat vatsansa täyteen.

otso	mesikämmen
kontio	karhunpentu
nalle	karhunpoika

1 Kirjoita karhusta kertova teksti seuraavalle sivulle niin, että valitset *karhu*-sanojen tilalle toisen sanan laatikosta.

2. Etsi laatikosta verbejä, jotka tarkoittavat samaa kuin kuvien vierellä olevat sanat. **Kirjoita** laatikon sanat oikeiden kuvien alle.

ahmii	arastelee	hekottaa
hihittää	hullaantuu	huokailee
hurmaantuu	hämmästelee	kammoksuu
kikattaa	kummastelee	kummeksuu
myhäilee	mässäilee	nukuttaa
ramaisee	raukaisee	suree
syöpöttelee	säikkyy	tirskuu
unettaa	valittaa	virnistää
voivottelee	ällistelee	

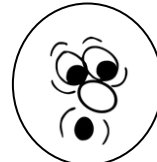
väsyttää

murehtii

nauraa

ihmettelee

Tekstin sisältö

Kun kirjoitetaan tarinoita, mielikuvitus saa lentää. Sitä vastoin, *kun kirjoittaa oikeista asioista pitää varmistaa, että kaikki asiat tekstissä ovat totta*. Siksi on tärkeää etsiä ensin oikeaa tietoa kirjoista ja netistä.

Ohjeita tietojen etsimiseen:

- Mieti, mitkä tiedot sopivat kirjoitelman aiheeseen.
- Mitkä asiat ovat **tärkeitä** aiheen kannalta? Kaikkea ei voi kertoa.
- Mitä hauskoja, mielenkiintoisia tai jännittäviä juttuja aiheeseen liittyy?
- Liittyykö aiheeseen erikoisia sanoja?
- Tee juttuun tulevista asioista lista (jokainen asia parilla sanalla).

1. Minkälaisista asioista kertoviini juttuihin näiden listojen asiat sopisivat? **Kirjoita** kaksi asiaa, jokaisen listan yläpuolelle.

- koko, värit, liikkuminen
- elinympäristö
- ravinto
- erityispiirteet

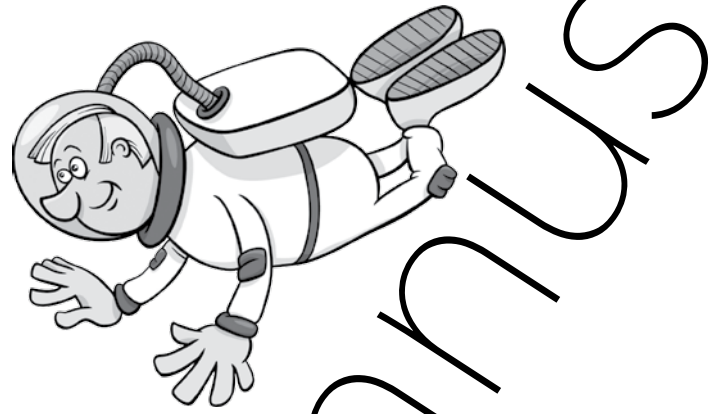
- koko, väri
- kasvuympäristö
- sopivuus eri ruokalajeihin
- yleisyys

- materiaali
- käyttötarkoitus
- hinta
- käyttäjät

- harrastajat
- paikka
- välineet
- vaatetus

Ohjeita kirjoittamiseen:

- Mieti, mitkä ovat **tärkeimmät tekstin aiheeseen liittyvät asiat**. Ne pitää saada mukaan tekstiin
- Myös hauskoja, **vähemmän tärkeitä asioita** tarvitaan. Silloin lukija ei väsy lukemiseen
- **Älä käytä asioista aina samaa sanaa** – se tekee tekstistä pitkäväteisen (esim. majavaa voi sanoa majava-nimen lisäksi lättähännäksi, talttahampaaksi, rakennusmestariksi, padonrakentajaksi, taitavaksi sukeltajaksi)
- **Adjektiivit**: minkälainen on *vanha* (esim. Rooman valtakunnan asioista puhuttaessa se on aivan eri asia kuin jääkaapissa oleva vanha maito)
- **Verbit**: esim. eläinten tai eri lajien urheilijoiden *liikkumisesta* käytetään monenlaisia verbejä

2. Sivulla 20–21 on juttu naakoista. Lue se ja vastaa kysymyksiin:

Mihin ensimmäisen kappaleen asiat liittyvät?

Mihin toisen kappaleen asiat liittyvät?

Miksi seuraavaksi kerrotaan junista?

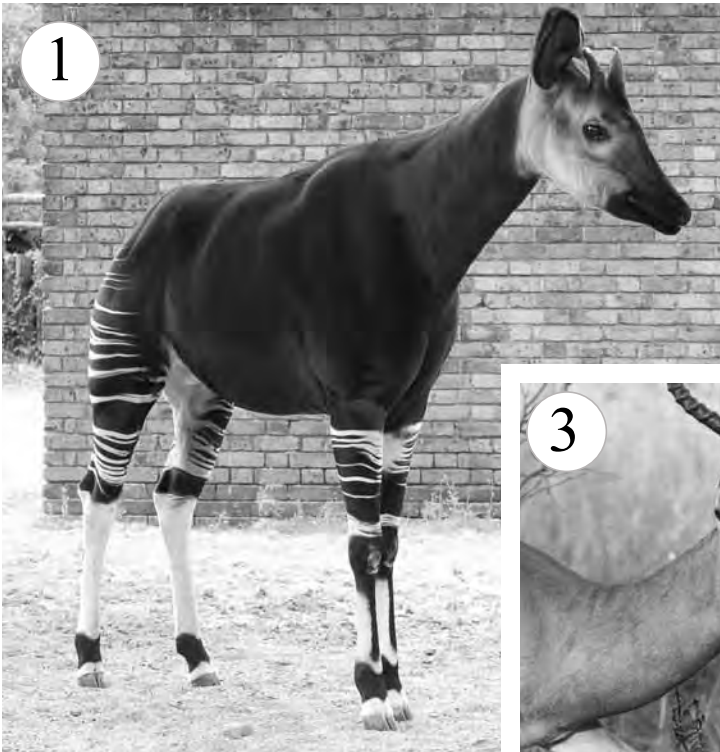
Mistä naakkoihin liittyvästä ominaisuudesta ne ovat esimerkki?

Miksi seuraavaksi kerrotaan kirkontorneista?

Miten ne liittyvät naakkoihin?

Mikä tekstinosa antaa mielenkiintoista tai hauskaa tietoa?

Okapi

Keski-Afrikan sademetsissä elää erikoinen eläin. Tämä kirahvin sukulainen on kuin yhdistelmä kolmesta muusta eläimestä. Se kiittää kovaa vauhtia aivan kuin strutsi.

Sen karva on muuten tummanruskea, mutta sen jalat ovat raidalliset aivan kuin seepralla.

Muu ruumis ja pää ovat samantyyppiset kuin antiloopilla.

Kummallista on, että okapin silmät näkevät samanaikaisesti eri suuntiin.

Outoa on myös se, että sen kieli on läpinäkyvä. Sillä se hamuaa ruuakseen puiden lehtiä, ruohoa ja sieniä.

4. Etsi tekstistä alla olevat asiat okapista. Kirjoita ne viivoille.

ulkonäkö:
liikkuminen:

ravinto:
elinympäristö:
erityispiirteet:

Vesinokkaeläin

Australiassa asuva vesinokkaeläin on vielä kummallisempi.

Kun eurooppalaisille tiedemiehille näytettiin ensimmäisen kerran vesinokkaeläin, he luulivat sitä huijaukseksi. Ne arvelivat, että joku oli yhdistänyt eri eläinten osia toisiinsa.

Siitä huolimatta vesinokkaeläimiä on elänyt maapallolla jo 50 miljoonaa vuotta.

Ne ovat nunia muhivia nisäkkäitä, jotka elävät vedessä. Ne

muistuttavat ankaa tai sorsaa siinäkin, että niillä on samanlainen nokka ja räpyläjalat. Herkällä nokallaan ne kaivavat veden pohjasta ruokaa itselleen.

Vesinokkaeläimillä on turkki ja majavan hännän kaltainen häntä. Niillä on yhteinen piirre matelijoidenkin kanssa. Urosten takajaloissa on myrkyä tuottavat rauhaset.

Hyvä otsikko

Otsikko on erittäin tärkeä osa tekstiä. Sen perusteella lukija arvioi, haluaako hän lukea tekstin. Lisäksi hyvä otsikko auttaa lukijaa ymmärtämään tekstin sisällön. **Hyvä otsikko on lyhyt ja tekstin pääasiaa kuvaava.**

Esimerkiksi sanomalehdissä on erityisen tärkeää, että otsikko herättää lukijan uteliaisuuden. Hän haluaa tietää asiasta enemmän.

Katso tällä ja seuraavilla sivuilla olevia kuvia ja mieti, **mikä otsikko sopisi parhaiten** kuvan asiasta kertovan tekstiin.

1. Mikä näistä otsikoista sopisi parhaiten sanomalehteen?

Kirjoita jokaisen otsikon alle, miksi se olisi hyvä tai huono.

Museossa outo taulu

Museossa hieno vanha taulu

Kävijäryntäys museossa

Museossa tällä viikolla uusi kävijäennätys, koska kaikki haluavat nähdä siellä olevan hienon, vanhan taulun

Museon vahtimestari löysi museon uudesta taulusta kymmenen virhettä

Ennätyslammas

Australiassa on keritty Chris-nimisestä lampaasta 42 kiloa villaa. Se on ylivoimainen maailmanennätys. Uskomatonta on, että yhden lampaan turkista voitaisiin kutoa muhkeat villapaidat 42 miehelle!

Aikaisemmin suurin, yhdestä lampaasta parturoitu villamäärä on ollut 27 kiloa. Kun tavallisen lampaan turkki leikataan, villan määrä on huomattavasti pienempi, ainoastaan noin viisi kiloa.

Chris-lammasta ei oltu sen elämän aikana koskaan keritty.

Se oli ollut useita vuosia kadoksissa ja vaeltanut yksinään Australian maaseudulla.

Kun se vihdoinkin löydettiin, kesä oli juuri alkamassa. Se ei selviäisi mahtavan turkkinsa kanssa paahtavassa helteessä. Siksi se piti keritä mahdollisimman pian.

Chris ei kuitenkaan ollut aivan tavallinen lammas. Tämä sitkeä karvaturri oli uskomattoman hyväkuntoinen, vaikka sillä oli niin paksu turkki. Tavallista on, että lampaat sairastuvat, jos niitä ei keritä säännöllisesti.

Kuvatekstit

Hyvä kuvateksti on **lyhyt ja selkeä**.
Se auttaa ymmärtämään, mitä kuvassa on.
Lisäksi se helpottaa tekstin sisällön ymmärtämistä.
Kuvatekstistä voi myös saada tietoja,
joita ei ole tekstissä.

1. Valitse kuville parhaat kuvatekstit laatikoista. **Kirjoita** ne kuvien alle.

Viime metreillä kaksi hevosta
kävi kovan kisan voitosta

Laukkakilpailussa jännitystä riitti
aivan loppuun asti

Aivan kilpailun lopussa hevonen
numero neljä ohitti johdossa
olleen hevosen numero kuusi

Talvisen hevoskilpailun voittaja-
pari hymyilee tyytyväisenä

Hevonen ja ratsastaja olivat
maaliin tullessaan aivan lumen
peitossa

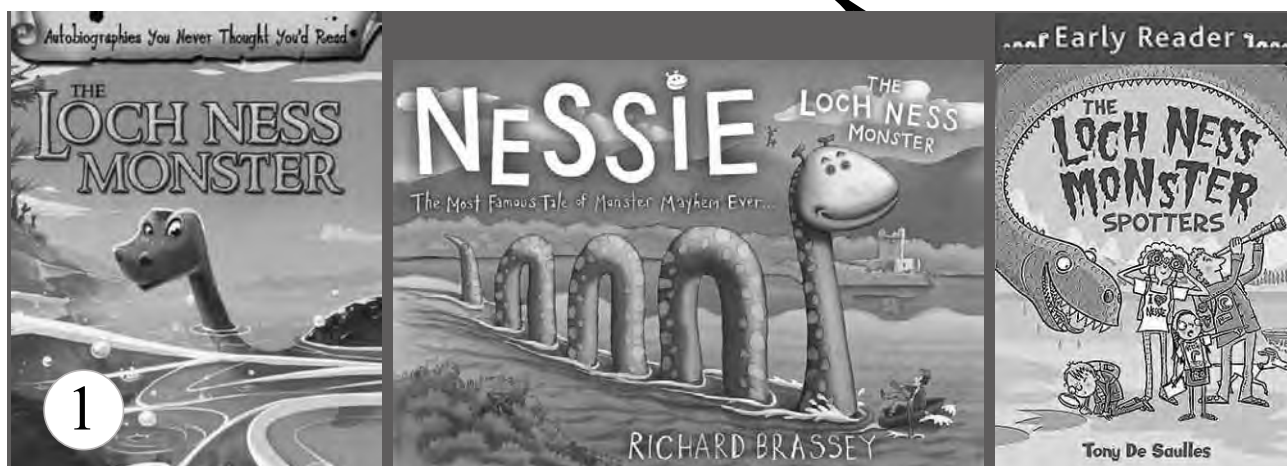
Nyt pitäisi päästä talliin
lämmittelemään!

Sujuva, mielenkiintoinen teksti

Kun kirjoitat juttua, etene näin:

1. kerää tietoja asiasta paperille
2. kirjoita myös asiaan liittyviä sanoja
3. etsi sopivia kuvia tai piirrä niitä itse
4. mieti, missä järjestyksessä asiat kannattaa esittää
5. kirjoita ensimmäinen versio jutusta
6. lue kirjoittamasi teksti
7. mieti, mitkä sanat voisi vaihtaa paremmin asioita kuvaaviin, hauskoihin tai värikkäisiin sanoihin
8. tee muutokset tekstiin
9. kirjoita kuvatekstit ja päätä lopullinen otsikko kirjoituksellesi
10. tarkista teksti: onko se virheetöntä ja selkeää kieltä?

1. Tällä ja seuraavalla sivulla on tietoja ja kuvia Loch Nessin hirviöstä.
Kirjoita niiden avulla juttu.

- tarinoiden mukaan Skotlannissa, Loch Ness -järvessä asuu hirviö
- sen olemassaoloa ei ole kuitenkaan voitu todistaa
- hirviöstä on olemassa vuonna 1934 otettu valokuva
- mutta 60 vuotta myöhemmin valokuva todettiin väärennökseksi

Merisuo-Storm & Storm – Mielenkiintoisia juttuja

- joka vuosi sadattuhannet turistit tulevat järvelle katsomaan hirviötä
- nämä tuovat Skotlannille noin 71 miljoonan euron tulot

- Loch Nessin järvi on 230 metriä syvä
- vuonna 2016 sitä kartoitettiin sukellusrobotilla
- robotti löysi järven pohjasta Loch Nessin hirviön

- se ei kuitenkaan ollut oikea hirviö, vaan vuonna 1969 Sherlock Holmes -elokuvaa varten rakennettu hirviö
- kun elokuvaa kuvattiin, se upposi järveen
- silloin tehtiin uusi hirviö, mutta sitä ei viety enää järveen, vaan sitä kuvattiin elokuvastudiolla vesialtaassa

2. Kirjoita juttuun sopivat *kuvatekstit* sivujen 101–102 kuville.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

ola-kustannus

